ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแก้ปัญหานักเรียนออกกลางคันของโรงเรียนวังเหนือวิทยาที่สอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21

Strategies for the Administrative Management of Student Drop out problem of Wangnua Wittaya School in accordance with 21st Century Education.

ว่าที่ร้อยตรีปฏิภาณ อินทเนตร
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก อาจารย์ ดร.ประเวศ เวชชะ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ ดร.พูนชัย ยาวิราช

หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ตำบลบ้านดู่ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยสถาบัน (Institutional Research) ด้วยกระบวนการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และ เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์การวิจัย 1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนวังเหนือวิทยา เครื่องมือที่ใช้คือ แบบบันทึกการตรวจสอบเอกสาร แหล่งข้อมูลจากเอกสารรายงานจำนวนนักเรียนโรงเรียนวังเหนือวิทยาตั้งแต่ปีการศึกษา 2553 -2556 วิเคราะห์ข้อมูลเป็นค่าร้อยละอัตราการออกกลางคัน 2. เพื่อศึกษาเหตุและปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกลางคันของนักเรียนโรงเรียน วังเหนือวิทยา เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสัมภาษณ์ แหล่งข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ตัวแทนครูและบุคลากรทางการศึกษา ตัวแทนนักเรียนออกกลางคัน ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียนออกกลางคัน วิเคราะห์ข้อมูลเป็นแผนผังแสดงเหตุและผล บรรยายสรุปประเด็นสำคัญ 3. เพื่อเสนอยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแก้ปัญหานักเรียนออกกลางคันของโรงเรียนวังเหนือวิทยา เครื่องมือที่ใช้คือ แบบบันทึกการจัดกิจกรรมระดมความคิด(Brainstorming) แหล่งข้อมูลจาก ผู้บริหารโรงเรียน ครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานกิจการนักเรียน ครูที่ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยสรุปจากการระดมความคิด (Brainstorming) เพื่อเสนอเป็นยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแก้ปัญหานักเรียนออกกลางคัน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนวังเหนือวิทยาตั้งแต่ปีการศึกษา 2553-2556 มีนักเรียนออกกลางคันจำนวน 165 คน จากจำนวนนักเรียนทั้งหมด 7,342คน คิดเป็นร้อยละ 2.25

2. เหตุที่ทำให้นักเรียนออกกลางคัน คือ เหตุที่เกิดจากตัวของผู้เรียน มีประเด็นสำคัญ 3 ประเด็น คือ 1.ปัญหาการเรียน 2.ทักษะชีวิต และ 3.ความยากจน โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่มีผลต่อการ ออกกลางคันของนักเรียน ได้แก่ 1. ปัจจัยด้านครอบครัว 2.ปัจจัยด้านโรงเรียน 3. ปัจจัยด้านสังคม

3. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแก้ปัญหานักเรียนออกกลางคันของโรงเรียนวังเหนือวิทยา 6 ยุทธศาสตร์ คือ 1. พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมความถนัดตามความต้องการของนักเรียน 2. สร้างงานและส่งเสริมให้นักเรียนมีรายได้ที่สุจริตระหว่างเรียน 3. พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นรูปแบบที่มาตรฐาน 4. สร้างความรู้และสร้างความตระหนักให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5. สร้างเครือข่ายทางสังคมและหน่วยงานภายนอกในการกำกับติดตามและช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่าง ๆ 6. สร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจที่ดีระหว่างโรงเรียนกับครอบครัว

คำสำคัญ ยุทธศาสตร์ การบริหารจัดการแก้ปัญหา นักเรียนออกกลางคันการศึกษาในศตวรรษที่ 21

ABSTRACT

This research was an institutional research using Mixed Methods research, Quantitative research and Qualitative research. There were three objectives in this study The first objective was to examine students drop out problem in Wangnua Wittaya School. The instrument used for this objective included: documents examine action form. The data collection resources were documents containing of the total number of students in Wangnua Wittaya School in academic year 2011-2014. The data were then analyzed by percentage The second objective was to examine causes and factors affecting students drop out in Wangnua Wittaya School. The instrument used included : interview topics and interview form data were collected from sampled resources: representative from teachers and educational personel, representatives from drop out student and representatives from parents. The data were analyzed and presented using cause – effect diagram and conclusion of important points. The third objective was to propose the administrative and management strategies to solve students drop out problem of Wangnua Wittaya School. The instrument used for this objective was brainstorming activity plan. The data were collected from school administrators, student affair's head teacher and student support system's head teacher. The data were analyzed and proposed as administrator and management strategies for solving student drop-out problem.

The research findings were as follows

1. Students drop out in Wangnua Wittaya School in academic year 2011-2014, were 165 students from the total of 7,342 students (2.25%)

2. The cause of students' dropout is student factor. The three important drop-out problem reason were: studying problem inappropriate life skill and poverty. The factors affecting students' dropout were: family factor, school factor, social factor.

3. The proposed administrative and management strategies for solving students drop out problem of Wangnua Wittaya School consisted of six strategies 1. Improving the quality of life and encouraging students depending on individual attitudes and training needs. 2. Improving and increasing student's ethical income. 3. Development of a student support system. 4. Improving knowledge and developing awareness for teachers and educational personnel about student support system. 5. Improving social networks and outsourcing for monitoring plan and support students in various activities. 6. Improving good relationship and understanding between school and student's family.

Keywords: Strategies, Administrative and Management of problem, Student Drop out, 21st Century Education.

บทนำ

การศึกษานับเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการสร้างความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่างๆในสังคมได้ เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่างๆ ด้วยเหตุนี้การศึกษาจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญที่ทำให้คนสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตและดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข สามารถเกื้อหนุนการพัฒนาประเทศอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้านของประเทศ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษาไว้ในมาตรา 6 ไว้ว่า มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 2547 : 6)

โลกแห่งการศึกษาได้เปลี่ยนไปค่อนข้างมาก เป็นการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และพัฒนาศักยภาพของตนเองให้ได้มากที่สุด โดยไม่มีข้อจำกัดใดๆ และที่สำคัญผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ แก้ปัญหา และสังเคราะห์ความรู้ในทุกระดับได้ (สุทธิพร จิตต์มิตรภาพ : 2553) การเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ของประชาคมโลกจำเป็นต้องอาศัยทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อเป็นการพัฒนาและปรับตัวให้มีความทันสมัยสามารถรับมือกับสถานการณ์ การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในปัจจุบันได้ กระบวนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยสรุป คือ การจัดการศึกษาที่ก้าวจากความเป็นทฤษฎีสู่การปฏิบัติ ความรู้ในการปฏิบัติเป็นความรู้ที่ไม่ชัดเจนแต่นำไปปฏิบัติได้ อาจจะได้ผลหรือไม่ได้ผล แต่สิ่งที่เกิดขึ้นคือการเรียนรู้ การเรียนสมัยใหม่ต้องไม่ใช่แค่หาความรู้แต่ต้องได้ทักษะ ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะในการแก้ปัญหา ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ ทักษะความเข้าใจต่างวัฒนธรรม ต่างกระบวนทัศน์ ทักษะด้านการสื่อสารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร ทักษะอาชีพ และการเรียนรู้ ทักษะการเปลี่ยนแปลง (วิจารณ์ พานิช 2556 : 12-16) กรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นกรอบแนวคิดที่เน้นผลลัพธ์ที่เกิดกับผู้เรียน ทั้งในด้านความรู้สาระวิชาหลักและทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ที่จะช่วยผู้เรียนได้เตรียมความพร้อมในหลายด้าน รวมทั้งระบบสนับสนุนการเรียนรู้ได้แก่ มาตรฐานและการประเมินหลักสูตร การเรียนการสอน การพัฒนาครู สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนในศตวรรษที่ 21 แต่กลับพบปัญหาว่าเด็กบางคนขาดโอกาสที่จะได้รับการศึกษา ขาดโอกาสที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจนจบตามหลักสูตร ต้องหยุดเรียนรู้ นักเรียนเหล่านี้ จึงขาดโอกาสที่จะพัฒนาตนเอง ประเทศชาติจึงขาดกำลังในการพัฒนาประเทศเนื่องจากปัญหาดังกล่าวเด็กและเยาวชนหรือนักเรียนกลุ่มนี้ คือ นักเรียนออกกลาง

กระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความหมายของการออกกลางคันไว้ว่า คือ การที่นักเรียนต้องออกจากระบบโรงเรียนก่อนเรียนจบหลักสูตรตามที่กำหนดแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1. กลุ่มนักเรียนที่ออกกลางคันไปแล้ว หมายถึง นักเรียนที่จำหน่ายจากทะเบียนนักเรียนโดยไม่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 หรือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ยกเว้นการจำหน่ายเพราะย้ายโรงเรียน 2. กลุ่มนักเรียนที่มีแนวโน้มจะออกกลางคัน หมายถึง นักเรียนที่ยังไม่ได้จำหน่ายออกจากโรงเรียนและมีปัจจัยเสี่ยงที่จะทำให้ขาดเรียนบ่อยๆ และออกกลางคันไปในที่สุด ซึ่งนักเรียนกลุ่มนี้ คือ กลุ่มที่ต้องป้องกันไม่ให้ออกกลางคัน (กระทรวงศึกษาธิการ : 2543) โรงเรียนวังเหนือวิทยา เป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 35 (ลำปาง-ลำพูน) รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้พบกับปัญหาของการเพิ่มขึ้นของนักเรียนออกกลางคันมากขึ้นทุกปี สาเหตุของการออกกลางคันของนักเรียน มีความหลากหลาย มีทั้งที่ทราบสาเหตุที่ชัดเจนและไม่ทราบสาเหตุที่ชัดเจน ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนนักเรียนที่ออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนวังเหนือวิทยาทุกระดับชั้นตั้งแต่ปีการศึกษา 2553 ถึงปีการศึกษา 2556 พบว่ามีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นทุกปีการศึกษาแต่ยังไม่มีการบริหารจัดการแก้ปัญหาที่ชัดเจน ผู้วิจัยเห็นว่าถ้าโรงเรียนได้มีการศึกษาสภาพของปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนอย่างจริงจังหาวิธีการบริหารจัดการแก้ปัญหาและจัดทำยุทธศาสตร์เป็นยุทธศาสตร์ของโรงเรียนเพื่อแก้ไขปัญหานักเรียนออกกลางคันจะทำให้ปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนลดลงและหายไปในอนาคต จะส่งผลดีต่อระบบการศึกษาไทยและ คุณภาพชีวิตของนักเรียน สามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษ ที่ 21

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยในหัวข้อ“ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแก้ปัญหานักเรียนออกกลางคันของโรงเรียนวังเหนือวิทยา ที่สอดคล้องกับการศึกษา

ในศตวรรษที่ 21” เพื่อนำ ไปเป็นแนวทาง ในการปฏิบัติเพื่อลดปัญหาการออกกลางคันของนักเรียน เพื่อให้การจัดการศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์และได้มาตรฐาน เพื่อสอดสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนวังเหนือวิทยา
2. เพื่อศึกษาเหตุและปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนวังเหนือวิทยา
3. เพื่อเสนอยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแก้ปัญหานักเรียนออกกลางคันของโรงเรียนวังเหนือวิทยา

ประโยชน์ของการวิจัย

1. ด้านความรู้

ทราบถึงสภาพปัญหาที่แท้จริง เหตุและปัจจัยของการเกิดปัญหาการออกกลางคันและได้ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแก้ปัญหานักเรียนออกกลางคันของโรงเรียนวังเหนือวิทยา ที่สามารถนำไปปรับใช้กับการปฏิบัติเพื่อป้องกันปัญหาได้ในอนาคต

2. ด้านการนำไปใช้

2.1 โรงเรียนสามารถนำวิธีการแก้ปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนไปปรับใช้เพื่อให้ปัญหาออกกลางคันของนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานลดลง

2.2 เป็นแนวทางในการวางแผนการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนนักศึกษาในระดับต่างๆ ต่อไป

2.3 เป็นแนวทางในการช่วยเหลือให้นักเรียนได้รับการศึกษาตามบทบัญญัติ ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและมีความพร้อมในการปรับตัวเข้ากับการศึกษาและการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1 สภาพปัญหาอัตราร้อยละของการออกกลางคัน

1.2 เหตุและปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคัน

1.3 ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแก้ปัญหานักเรียนออกกลางคัน

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา

โรงเรียนวังเหนือวิทยา อ.วังเหนือ จ.ลำปาง สพม.35

3. ขอบเขตด้านเวลา

3.1 การศึกษาสภาพการออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนวังเหนือวิทยาในส่วนที่ย้อนอดีตศึกษาข้อมูล ปีการศึกษา 2553 ถึง ปีการศึกษา 2556

3.2 ข้อเสนอเชิงยุทธศาสตร์การบริหารจัดการนักเรียนออกกลางคันของโรงเรียนวังเหนือวิทยาที่สอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จะอยู่ในช่วงเวลาปีการศึกษา 2557-2558

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยสถาบัน (Institutional Research) ออกแบบการวิจัยด้วยกระบวนการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีขั้นตอนดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนวังเหนือวิทยา ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) จากรายงานจำนวนนักเรียนของโรงเรียนวังเหนือวิทยาตั้งแต่ปีการศึกษา 2553 -2556 โดยวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) สรุปเป็นค่าร้อยละ

2. ศึกษาเหตุและปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนวังเหนือวิทยา ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการสัมภาษณ์ ใช้กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

2.1 ตัวแทนนักเรียนออกกลางคันที่ยังอาศัยในเขตพื้นที่อำเภอวังเหนือ จำนวน 20 คน ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) เลือกตัวอย่างเริ่มต้นที่มีคุณสมบัติที่ต้องการและให้ตัวอย่างนั้นแนะนำตัวอย่างที่มีลักษณะเดียวกันต่อไปเรื่อย ๆ จนครบจำนวนที่ต้องการ (อุทัยทิพย์ เจี่ยวิวรรธน์กุล : 28)

2.2 ตัวแทนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่เป็นคนในพื้นที่อำเภอวังเหนือจำนวน 5 คน ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เลือกตัวอย่างด้วยการกำหนดคุณสมบัติของตัวอย่างตามเหตุผล หลักเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นตามวัตถุประสงค์การวิจัย (อุทัยทิพย์ เจี่ยวิ

วรรธน์กุล : 27) โดยเลือกจากตัวแทนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีอายุ 30 ปีขึ้นไป มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตอำเภอวังเหนือ จังหวัดลำปางและปฏิบัติในโรงเรียนวังเหนือวิทยา ไม่น้อยกว่า 10 ปี

2.3 ตัวแทนผู้ปกครองนักเรียนออกกลางคันที่ยังอาศัยในเขตพื้นที่อำเภอวังเหนือ จำนวน 5 คน ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) เลือกตัวอย่างเริ่มต้นที่มีคุณสมบัติที่ต้องการและให้ตัวอย่างนั้นแนะนำตัวอย่างที่มีลักษณะเดียวกันต่อไปเรื่อย ๆ จนครบจำนวนที่ต้องการ (อุทัยทิพย์ เจี่ยวิวรรธน์กุล : 28) วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อหาเหตุและปัจจัยที่มีผลต่อการออกกลางคัน

3. เสนอยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแก้ปัญหานักเรียนออกกลางคันของโรงเรียนวังเหนือวิทยา ใช้การวิจัยเชิงบูรณาการหลากหลายรูปแบบ ด้วยวิธีการระดมความคิด(Brainstorming) โดยนำแนวคิดการบริหารจัดการภาวะวิกฤต (Crisis Management) และแนวทางกระบวนการวิเคราะห์ SWOT Analysis มาปรับใช้มีขั้นตอนการปฏิบัติ 4 ขั้นตอน ได้แก่

3.1. ขั้นตอนที่ 1 ทำความเข้าใจปัญหา (การรับรู้เกี่ยวกับสภาวะวิกฤต และการประเมินความเสียหาย) คือ การทำความเข้าใจของผู้ร่วมกิจกรรมเพื่อรับทราบถึงสภาพปัญหาของการออกกลางคัน เหตุและปัจจัยที่ส่งผลให้นักเรียนออกกลางคัน และให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้แสดงความคิดเห็นของตนอย่างเต็มที่โดยไม่ปิดกั้นความคิด

3.2 ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์เพื่อหายุทธศาสตร์ (การวางแผนเพื่อรับมือ และจัดกระบวนการ) จากการแสดงความคิดเห็นในขั้นตอนที่ 1 นำข้อคิดเห็นที่ได้เข้ากระบวนการร่วมมือระดมความคิดของ ผู้ร่วมกิจกรรม ด้วยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมต่างๆ ที่มีผลต่อการออกกลางคันของนักเรียน แบ่งเป็นการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในหน่วยงาน เพื่อหาจุดแข็งและจุดอ่อน วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกหน่วยงาน เพื่อหาโอกาส และอุปสรรค วิเคราะห์ค่านิยมของหน่วยงานเพื่อหาผลกระทบที่มีต่อหน่วยงาน

3.3 ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดยุทธศาสตร์ (ซักซ้อมความเข้าใจก่อนการปฏิบัติ และมีแบบแผนการสั่งการ) นำข้อมูลจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมต่างๆ ที่มีผลต่อการออกกลางคันของนักเรียน ในขั้นตอนที่ 2 มากำหนดเพื่อสร้างทางเลือกทางยุทธศาสตร์ ด้วยการจับคู่ระหว่าง จุดแข็งและโอกาส จุดอ่อนและโอกาส จุดแข็งและอุปสรรค จุดอ่อนและอุปสรรค เพื่อทำการประเมินทางเลือกเชิงยุทธศาสตร์ และเลือกมาเป็นยุทธศาสตร์

3.4 ขั้นตอนที่ 4 สรุปและเสนอยุทธศาสตร์ (มีแบบแผนการสั่งการและกำกับติดตาม) การนำทางเลือกทางยุทธศาสตร์ที่ได้ผ่านการเลือกจากผู้ร่วมกิจกรรมแล้ว มากำหนดเป็นยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแก้ปัญหานักเรียนออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนวังเหนือวิทยา กำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และยุทธศาสตร์ทั้งหมด เพื่อนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาของโรงเรียนวิเคราะห์ข้อมูลจากกระบวนการเพื่อหายุทธศาสตร์การบริหารจัดการแก้ปัญหานักเรียนออกกลางคัน

ผู้วิจัยได้เชิญผู้ร่วมกิจกรรมระดมความคิด จำนวน 7 คน ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เลือกตัวอย่างด้วยการกำหนดคุณสมบัติของตัวอย่างตามเหตุผล หลักเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นตามวัตถุประสงค์การวิจัย (อุทัยทิพย์ เจี่ยวิวรรธน์กุล : 27) ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน 2 คน ครูหัวหน้างานกิจการนักเรียน 1 คน ครูหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 1 คน และ ตัวแทนครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นคนในพื้นที่อำเภอวังเหนือ 2 คน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแก้ปัญหานักเรียนออกกลางคันของโรงเรียนวังเหนือวิทยา ที่สอดคล้องกับการศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า

1. สภาพปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนวังเหนือวิทยา

1.1 สภาพปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นตั้งแต่ ปีการศึกษา 2553-2556 มีนักเรียนออกกลางคันจำนวน 78 คน จากจำนวนนักเรียนทั้งหมด 3,487 คน คิดเป็นร้อยละ 2.24 พบสาเหตุการออกกลางคันที่ชัดเจนคือ เสียชีวิตจำนวน 1 คน ในปีการศึกษา 2554 และป่วยด้วยโรคประจำตัวจำนวน 1 คน ในปีการศึกษา 2553

1.2 สภาพปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายตั้งแต่ ปีการศึกษา 2553-2556 มีนักเรียนออกกลางคันจำนวน 87 คน จากจำนวนนักเรียนทั้งหมด 3,855 คน คิดเป็นร้อยละ 2.26

1.3 สภาพปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนวังเหนือวิทยาตั้งแต่ปีการศึกษา 2553-2556 มีนักเรียนออกกลางคันจำนวน 165 คน จากจำนวนนักเรียนทั้งหมด 7,342คน คิดเป็นร้อยละ 2.25 พบสาเหตุการออกกลางคันที่

ชัดเจนคือ เสียชีวิตจำนวน 1 คน ในปีการศึกษา 2554 และป่วยด้วย โรคประจำตัว จำนวน 1 คน ในปีการศึกษา 2553 ในนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

อภิปรายผล

เมื่อพิจารณาสภาพการออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนวังเหนือวิทยาตั้งแต่ปีการศึกษา 2553-2556 ทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และภาพรวมทั้งโรงเรียน พบว่า มีการออกกลางคันในทุกระดับชั้น มีแนวโน้มไปทิศทางเดียวกันกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐาน (2551) ที่ศึกษาข้อมูลการออกกลางคันของนักเรียนระดับประถมศึกษาถึงระดับชั้นมัธยมศึกษา สังกัดคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ว่ามีการออกกลางคันของนักเรียนในทุกระดับชั้น แต่มีอัตราร้อยละ ที่มีแนวโน้มที่ขัดแย้งกัน เมื่อเปรียบเทียบกับอัตราการออกกลางคันในระดับโรงเรียนกับ อัตราการออกกลางคันของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้

ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น อัตราการออกกลางคันในระดับโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 2.24 มีแนวโน้ม ที่ต่ำกว่าอัตราการออกกลางคันของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานคิดเป็นร้อยละ 2.43

ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย อัตราการออกกลางคันในระดับโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ2.26 มีแนวโน้มที่สูงกว่าอัตราการออกกลางคันของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คิดเป็นร้อยละ 2.16

อัตราการออกกลางคันโดยภาพรวม อัตราการออกกลางคันในระดับโรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 2.25 มีแนวโน้มที่สูงกว่า อัตราการออกกลางคันของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานคิดเป็นร้อยละ 1.68จากอัตราการออกกลางคันโดยภาพรวม ในระดับโรงเรียนที่มีแนวโน้มที่สูงกว่า อัตราการออกกลางคัน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นสิ่งที่ต้องทำการแก้ไขปัญหา เพราะถ้าไม่มีการดำเนินการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนจะส่งผลให้เกิดผลเสียต่อระบบการจัดการศึกษาในระดับชาติได้ในอนาคต

2. เหตุและปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนวังเหนือวิทยา

เหตุที่ทำให้นักเรียนออกกลาง คือ เหตุที่เกิดจากตัวของผู้เรียน มีประเด็นสำคัญ 3 ประเด็น คือ 1.ปัญหาการเรียน 2.ทักษะชีวิต และ 3.ความยากจน โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องที่มีผลต่อการออกกลางคัน ของนักเรียน ได้แก่ 1. ปัจจัยด้านครอบครัว 2.ปัจจัยด้านโรงเรียน และ 3. ปัจจัยด้านสังคม

3. ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแก้ปัญหานักเรียนออกกลางคันของโรงเรียนวังเหนือวิทยา

ชื่อยุทธศาสตร์ : ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแก้ปัญหานักเรียนออกกลางคันของโรงเรียนวังเหนือวิทยาปีการศึกษา 2557-2558

วิสัยทัศน์ : โรงเรียนวังเหนือวิทยาเป็นโรงเรียนต้นแบบของการแก้ปัญหานักเรียน ออกกลางคันในทุกระดับชั้น

พันธกิจ

1. พัฒนาคุณภาพชีวิตผู้เรียน
2. พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน
3. ส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน
4. สร้างเครือข่ายทางสังคมในการช่วยดูแลและส่งเสริมนักเรียน

เป้าประสงค์

1. นักเรียนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
2. อัตราการออกกลางคันของนักเรียนทุกระดับชั้นลดลง และไม่มีปัญหาการออกกลางคันอีกต่อไป
3. โรงเรียน ครอบครัว ชุมชน มีความเข้าใจอันดี สามารถทำงานร่วมกันได้
4. มีเครือข่ายทางสังคมช่วยในการกำกับดูแลและส่งเสริมช่วยเหลือนักเรียน

กรอบระยะเวลา

ปีการศึกษา 2557 และ 2558 (2 ปี หรือ 24 เดือน)

ยุทธศาสตร์ 6 ยุทธศาสตร์

1. พัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมความถนัดตามความต้องการของนักเรียน

คำอธิบาย : พัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้มีความรู้ความเข้าใจในการใช้ชีวิตในสังคม รู้จักหน้าที่รับผิดชอบ รู้จักคิดและตัดสินใจในสิ่งที่ถูกต้อง และสนับสนุนในการทำกิจกรรม นอกเวลาเรียนที่ส่งเสริมความถนัดตามความต้องการของนักเรียน โดยใช้เวลาหลังเลิกเรียนให้เป็นประโยชน์

2. สร้างงานและส่งเสริมให้นักเรียนมีรายได้ที่สุจริตระหว่างเรียน

คำอธิบาย : ส่งเสริมให้นักเรียนทำงานสร้างรายได้ช่วยเหลือครอบครัวอย่างสุจริตและถูกต้องตามขนบธรรมเนียมประเพณีไทย จากการปฏิบัติกิจกรรมตามความถนัดของตนเอง เพื่อเสริมสร้างทักษะชีวิตและสร้างความภาคภูมิใจในตัวเองของนักเรียน

3. พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นรูปแบบที่มาตรฐาน

คำอธิบาย : ปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินการด้านงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้มีระบบและแบบแผนที่ชัดเจน เป็นมาตรฐาน สามารถปฏิบัติและติดตามผลได้อย่างเป็นรูปธรรม สร้างกระบวนการกำกับติดตามดูแลนักเรียนให้มีความเหมาะสมและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงอย่างทั่วถึง และเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากรให้มีความเข้าใจในหลักการของการจัดทำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและปฏิบัติงานได้อย่างเป็นระบบ

4. สร้างความรู้และสร้างความตระหนักให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับ
งานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

คำอธิบาย : ให้ความรู้ ปรับความเข้าใจและสร้างความตระหนักในบทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษาในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

5. สร้างเครือข่ายทางสังคมและหน่วยงานภายนอกในการกำกับติดตามและช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่าง ๆ

คำอธิบาย : จัดตั้งเครือข่ายเพื่อประสานงานในการกำกับดูแลและติดตามนักเรียนตามหมู่บ้าน เพื่อให้ความช่วยเหลือและให้คำปรึกษากับนักเรียนและผู้ปกครองอย่างทั่วถึงครอบคลุมทุกพื้นที่ และประสานงานหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่าง ๆ

6. สร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจที่ดีระหว่างโรงเรียนกับครอบครัว

คำอธิบาย : สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและครอบครัว ลดช่องว่างระหว่างโรงเรียนและครอบครัวให้สามารถทำงานร่วมกันในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องในการดูแลนักเรียน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันทางครอบครัว ลดปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ได้มาซึ่งยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการแก้ปัญหานักเรียนออกกลางคันของโรงเรียนวังเหนือวิทยา แต่ยังไม่ได้นำไปปฏิบัติ เนื่องจากการได้มาซึ่งยุทธศาสตร์ เป็นการได้มาด้วยวิธีการระดมความคิด (Brain-storming) จากผู้บริหารโรงเรียน ครูหัวหน้างานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ ตัวแทนครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้กำหนดยุทธศาสตร์ตามเหตุและปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกลางคันของนักเรียนโรงเรียนวังเหนือวิทยา ควรจะนำไปปฏิบัติเพื่อดูผล 1 ภาคเรียน

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

การนำยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแก้ปัญหาการออกกลางคันทั้ง 6 ยุทธศาสตร์ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ผู้วิจัยขอเสนอแนะวิธีการนำไปใช้ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์ที่ 1 และ ยุทธศาสตร์ที่ 2 เป็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวกับเหตุที่ทำให้เกิดการออกกลางคัน คือ ตัวของผู้เรียน ผู้วิจัยคาดว่า ควรใช้หลักการมีส่วนร่วมระหว่าง ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน ควรดำเนินการในช่วงเปิดภาคเรียน มีการวางแผน ดำเนินการตามแผน ควบคุม เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์ และมีการประเมินผลในช่วงก่อนสิ้นสุดปีการศึกษา เพื่อเป็นการประเมินโดยภาพรวมตลอดระยะเวลาในการดำเนินตามแผนยุทธศาสตร์

2. ยุทธศาสตร์ที่ 3 และ ยุทธศาสตร์ ที่ 4 เป็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวกับปัจจัยด้านระบบของโรงเรียนและบุคลากรในโรงเรียนที่ส่งผลทำให้เกิดเหตุออกกลางคันของนักเรียน ผู้วิจัยคาดว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ ร่วมกับหลักของกฎหมายและหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้การปฏิบัติมีความถูกต้องตามกฎหมายและสามารถตรวจสอบขั้นตอนการทำงานได้อย่างโปร่งใส ก่อนการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ผู้บริหารโรงเรียนควรสำรวจสิ่งต่อไปนี้

2.1 สำรวจทรัพยากรในการบริหารได้แก่ บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และเครื่องมือว่ามีความพร้อมต่อการปฏิบัติหรือไม่

2.2 สำรวจปัจจัยในการบริหาร ได้แก่ ขวัญและกำลังใจ เวลาในการทำงาน วิธีการดำเนินงาน และการสื่อสารในการบริหารว่ามีความพร้อมต่อการปฏิบัติหรือไม่

2.3 สำรวจกระบวนการในการบริหาร ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์กร การจัดบุคลากร การอำนวยการ การประสานงาน การรายงานผล และงบประมาณ ว่ามีความพร้อมต่อการปฏิบัติหรือไม่ควรดำเนินการในช่วงก่อนเปิดภาคเรียนแรกของแต่ละปีการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมและปรับทัศนคติของผู้ปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ควรใช้หลักการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการช่วยกันวางแผนในการปฏิบัติ

ดำเนินการตามแผน ควบคุม เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์ และมีการประเมินผลในช่วงก่อนสิ้นสุดปีการศึกษา เพื่อเป็นการประเมินโดยภาพรวมตลอดระยะเวลาในการดำเนินตามแผนยุทธศาสตร์

3. ยุทธศาสตร์ที่ 5 และ ยุทธศาสตร์ที่ 6 เป็นยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมภายในครอบครัวและสังคมภายนอกโรงเรียนที่ส่งผลทำให้เกิดเหตุออกกลางคันของนักเรียน ผู้วิจัยคาดว่า ผู้บริหารโรงเรียนควรใช้หลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนทั้งภายในพื้นที่และนอกพื้นที่ ร่วมกับใช้หลักการสร้างแรงจูงใจให้ประชาชนในสังคมเข้ามามีบทบาทและเป็นส่วนหนึ่งในการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ ควรดำเนินการในช่วงเปิดภาคเรียนและดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ มีการลงพื้นที่ประชุมร่วมกับประชาชน เพื่อรับฟังความคิดเห็นและร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ช่วยกันวางแผนในการปฏิบัติ ดำเนินการตามแผน ควบคุมเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์ และมีการประเมินผลในช่วงก่อนสิ้นสุดปีการศึกษา เพื่อเป็นการประเมินโดยภาพรวมตลอดระยะเวลาในการดำเนินตามแผนยุทธศาสตร์

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาผลการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแก้ปัญหานักเรียนออกกลางคันของโรงเรียนวังเหนือวิทยา เพื่อพัฒนาให้เป็นรูปแบบที่ยั่งยืน(Model)

2. ควรมีการศึกษายุทธศาสตร์การบริหารจัดการแก้ปัญหานักเรียนออกกลางคัน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนาในวงกว้างเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

กองนโยบายและแผน. (2543). **แนวพินิจสู่การแก้ปัญหาเด็กออกกลางคัน**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

_____. **เด็กออกกลางคัน มหันตภัยใหญ่หลวง**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงฯ.

วิจารณ์ พานิช. (2556). **การสร้างการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21.** (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ส.เจริญการพิมพ์.

พะยอม ธัญรส. (2550). **ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกกลางคันของนักเรียน ในมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวิเชียรมาตุ อำเภอเมือง จังหวัดตรัง**. (ปริญญาโท).

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2556). **กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา กรณีทัศนะต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ทิพยวิสุธิ์.

สุทธิพร จิตต์มิตรภาพ. (2553). **การเปลี่ยนแปลงของโลกการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และการพัฒนาสู่ครูมืออาชีพ.** สุดาพร ลักษณียนาวิจ, (บรรณาธิการ). 2553. การเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลง. สมาคมเครือข่ายการพัฒนาวิชาชีพอาจารย์และองค์กรอุดมศึกษาแห่งประเทศไทย. สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). **อัตราการออกกลางคันของนักเรียนระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา 2550** . กรุงเทพมหานคร: กระทรวงฯ.

อุทัยทิพย์ เจี่ยวิวรรธน์กุล. **วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง : สาขาวิชาประชากรศึกษา ภาควิชาศึกษาศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล**. (อัดสำเนา).

Framework for 21st Century Learning. สืบค้นเมื่อ 10 ธ.ค. 2557, จาก http://www.p21.org.

P.Griffin .(2012). **Assessment and Teaching of 21st Century Skills**, Springer Science and Business Media.

Ken Kay and Valerie Greenhill .(2012) , **The Leader's Guide to 21st Century Education: 7 Steps for Schools and Districts**, Pearson.